

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

географічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

“ ”
2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Професійно зорієнтована практика I

обов'язкова

Освітньо-професійна програма ОП «Географія»

Спеціальність E4 Науки про Землю, С6 Географія та регіональні студії

Галузь знань E Природничі науки, математика та статистика, C Соціальні науки, журналістика та інформація

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

географічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету
Мирослав ЗАЯЧУК
“ ” 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Професійно зорієнтована практика I

обов'язкова

Освітньо-професійна програма ОП «Географія»

Спеціальність E4 Науки про Землю, С6 Географія та регіональні студії

Галузь знань E Природничі науки, математика та статистика, C Соціальні науки, журналістика та інформація

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Мета навчальної практики

Професійно зорієнтована практика I спрямована на застосування на практиці теоретичних знань, отриманих з таких курсів як «Топографія з основами геодезії», «Геологія загальна та історична», «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства», «Гідрологія з основами океанології», «Загальне землезнавство», «Глобальні зміни довкілля і сталий розвиток», набуття практичних навичок польових досліджень та їх застосування у майбутній професійній діяльності географа.

Практика складається з п'яти модулів, які передбачають спеціалізовану мету і завдання відповідно до пройдених теоретичних курсів. Модуль з топографічної практики має на меті вивчення методик польових і камеральних робіт при проведенні топографо-геодезичної зйомки місцевості, закріплення і поглиблення теоретичних знань, набуття практичних навичок з курсу «Топографія з основами геодезії». Мета геологічної практики передбачає закріплення на практиці теоретичних знань, отриманих студентами з курсу «Загальна та історична геологія», фактичних навичок ведення геологічних маршрутів спостережень, вивчення на конкретних прикладах взаємозв'язку факторів геологічного середовища та господарської діяльності. Метою проходження модуля з ґрунтознавчої практики є закріплення теоретичних знань з географії ґрунтів й основ ґрунтознавства; оволодіння методикою та набуття практичних навичок самостійного польового дослідження ґрунтів, опису чинників ґрунтоутворення, ведення відповідної документації; формування вміння встановлювати закономірності географії ґрунтів. Метою модуля гідрологічної практики полягає в закріпленні теоретичних знань з дисципліни «Загальна гідрологія з основами океанології» шляхом безпосереднього ознайомлення з водними об'єктами регіону та оволодіння практичними навичками польових гідрологічних досліджень, обробки їх результатів і складання звітної документації. Мета модуля загальногеографічної практики полягає у вивченні зонально-провінційної структурної організації природи України та окремих його геокомпонентів (геологічного середовища, рельєфу, клімату, гідрологічних умов, ґрунтового покриву, рослинних формацій, ландшафтів); вивчення закономірностей формування і організації природно-господарських комплексів України; виявлення і фіксація спектру основних глобальних і регіональних екологічних, господарських та економічних проблем в різних регіонах України на підставі польового нагляду та опису різних фізико- та економіко-географічних об'єктів.

Пререквізити

Для успішного засвоєння практики необхідні базові знання з курсів «Топографія з основами геодезії», «Геологія загальна та історична», «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства», «Гідрологія з основами океанології», «Загальне землезнавство».

Результати навчання

Загальні компетентності: ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності: ФК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів. ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах. ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання. ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і

лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати. ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОП «ГЕОГРАФІЯ»:

ПРН3. Пояснювати особливості організації географічного простору.

ПРН4. Аналізувати географічний потенціал території.

ПРН6. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук.

ПРН7. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад географічної оболонки та її складових.

ПРН9. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПРН10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

ПРН11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

ПРН12. Працювати в колективах виконавців, у міждисциплінарних проектах зокрема, та проводити дослідження на відповідному рівні.

ПРН14. Планувати, виконувати та інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ПРН15. Читати і створювати географічні карти з використанням ГІС, використовувати їх у навчальній і практичній діяльності, наукових дослідженнях.

ПРН16. Встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному та національному рівнях.

ПРН17. Оцінювати роль і місце України у сучасному світі, аналізувати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

ПРН18. Синтезувати та застосовувати географічні знання для моніторингу і оцінки природних умов, менеджменту і консультування у сфері природокористування.

ПРН19. Інтерпретувати та моделювати географічні процеси та явища на глобальному та регіональному рівнях для досягнення сталого розвитку.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Професійно зорієнтована практика I</u>					
Форма навчання	Р і к п	С е м е с	Кількість	Кількість годин	Вид підсумкового контролю

	і д г о т о в к и	т р	к р е д и т і в	г о д и н	з м і с т о в и х м о д у л і в	л е к ц і ї	п р а к т и ч н і	с е м і н а р с ь к і	л а б о р а т о р н і	с а м о с т і й н а р о б о т а	індив ідуал ьні завда ння	
Денна	1	2	6	180	5					180		залік

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Топографічна практика					
Тема 1. Методика роботи з геодезичними приладами в польових умовах	5			4		5
Тема 2. Топографічна зйомка	15			4		15
Тема 3. Аналіз польових матеріалів та підготовка звіту	10					10
Разом за ЗМ1	30			8		10
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Геологічна практика					
Тема 1. Методика польових геологічних досліджень	5					5
Тема 2. Польові геологічні дослідження	15					15
Тема 3. Аналіз польових матеріалів та підготовка звіту	10					10
Разом за ЗМ2	30					30
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Ґрунтознавча практика					
Тема 1. Методика закладання та опису ґрунтових профілів	5			4		5

Тема 2. Закладання ґрунтових профілів	15			4		15	
Тема 3. Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за польовими матеріалами	10			5		10	
Разом за ЗМ 3	30	12		18		20	
Теми занять	Змістовий модуль 4. Гідрологічна практика						
Тема 1. Методика польових гідрологічних досліджень	5					5	
Тема 2. Проведення польових гідрологічних досліджень	15					15	
Тема 3. Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за польовими матеріалами	10					10	
Разом за ЗМ4	30					30	
Теми занять	Змістовий модуль 5. Загальногеографічна практика						
Тема 1. Укладання маршруту та навчально-пізнавальних об'єктів	10					10	
Тема 2. Польові експедиції в межах загальногеографічної практики	30					30	
Тема 3. Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за результатами експедицій	20					20	
Разом за ЗМ5	60					60	
Усього	180					180	

Самостійна робота студента

№	Назва теми і завдання	Завдання для самостійної роботи і форми контролю	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Топографічна практика			
1	Теоретична підготовка	<i>Вивчення інструкцій з топографічної зйомки Повторення основ топографії Ознайомлення з топографічними умовними знаками Вивчення правил техніки безпеки при польових роботах Рекогносцировка місцевості Складання схеми планованих робіт</i>	5
2	Топографічна зйомка	<i>Провести окомірну, бусольну та екерну зйомку обраної ділянки Провести теодолітну зйомку ділянки місцевості, побудувавши теодолітний хід із 5-6 точок Провести нівелювання, проклавши нівелірний хід довжиною 1-1,5 км</i>	15

3	Аналіз польових матеріалів та підготовка звіту	Укласти план місцевості з горизонталями Підготувати матеріали польових вимірювань, які місять журнали зйомок та викреслені плани відповідно до результатів проведених зйомок Підготувати звіт про здійснену роботу	10
Змістовий модуль 2. Геологічна практика			
4	Методика польових геологічних досліджень	Повторення основ мінералогії та петрографії Підготовка геологічного обладнання Інструктаж з безпеки та планування маршрутів	5
5	Польові геологічні дослідження	Скласти детальний опис 3-х відслонень різного геологічного віку Виміряти потужність кожного шару Встановити фаціальні умови формування порід Зробити фотодокументацію відслонень Побудувати стратиграфічну колонку району	15
6	Аналіз польових матеріалів та підготовка звіту	Геологічна карта ділянки Стратиграфічна колонка Описи відслонень з фотографіями Каталог колекції гірських порід і мінералів	10
Змістовий модуль 3. Грунтознавча практика			
7	Методика закладання та опису ґрунтових профілів	Вивчення морфологічних ознак ґрунтів Підготовка шанцевого інструменту Рекогносцировка та вибір точок для 3 розрізів	5
8	Закладання ґрунтових профілів	Викопати розріз до материнської породи (глибина 150-200 см) Виділити генетичні горизонти та встановити їх індекси Виміряти потужність кожного горизонту Описати морфологічні ознаки: колір, структуру, щільність, вологість Відібрати зразки для лабораторного аналізу Встановити тип ґрунту за класифікацією	15
9	Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за польовими матеріалами	Підготувати детальні описи трьох ґрунтових профілів Зібрати фотографії розрізів з масштабною лінійкою Побудувати картосхему розташування розрізів Підготувати зразки ґрунтів у пакетах з етикетками Скласти порівняльну характеристика ґрунтів	10
Змістовий модуль 4. Гідрологічна практика			
10	Методика польових гідрологічних	Повторення основ гідрометрії Перевірка та налаштування приладів	5

	досліджень	<i>Облаштування гідрометричних створів</i>	
11	Проведення польових гідрологічних досліджень	<i>Вимірювання елементів водного режиму Вимірювання швидкостей течії Промір глибин і морфометрія русла Обчислення витрати води</i>	15
12	Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за польовими матеріалами	<i>Заповнити щоденник спостережень Побудувати поперечний профіль річки з етюрами швидкостей, графіки коливання рівнів та криву витрат Скласти гідрологічну характеристику водотоку</i>	10
Змістовий модуль 5. Загальногеографічна практика			
13	Укладання маршруту та навчально-пізнавальних об'єктів	<i>Детальне вивчення регіону за картами та літературою. Підготовка орієнтовного віртуального маршруту Організаційне планування маршруту та логістики</i>	10
14	Польові експедиції в межах загальногеографічної практики	<i>Ведення польового щоденника упродовж маршруту загальногеографічної практики із тезисним описом фізико-географічної характеристики регіону: геологічної будови та тектоніки, рельєфу та сучасних екзогенних процесів, кліматичних умов, гідрографічної мережі та режиму річок, ґрунтів, розселення та природокористування фізико-географічних областей за маршрутом загальногеографічної практики</i>	30
15	Аналіз, візуалізація та підготовка звітності за результатами експедицій	<i>Упорядкувати польовий щоденник з детальними описами Скласти фізико-географічну характеристику регіону маршруту Скласти комплексну загальногеографічну характеристику об'єктів зупинок за маршрутом із рекомендаціями щодо охорони природи та розвитку рекреації та світлинами з підписами-описом Укласти віртуальну схему з пройденими об'єктами маршруту загальногеографічної практики Геоботанічні описи та гербарій</i>	20

Методи навчання

- активні методи – дослідницький, проблемно-пошуковий, віртуальні подорожі засобами Thinglink, Google Земля, ArcGIS Story Maps
- інтерактивні методи – проекти, групова робота
- пояснювально-ілюстративні – демонстрації, інструктажі, лекції-екскурсії
- репродуктивні – вправи за зразком щодо опису розрізів, тренування роботи з приладами

- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (ютуб-канал кафедри “Цілком природно”)

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Поточні: перевірка правильності виконання вимірювань, контроль якості ведення польових записів, оцінка точності визначення об’єктів, перевірка дотримання методик, контроль техніки безпеки, заслуховування доповідей про природні та культурні об’єкти маршруту загальногеографічної практики.

Підсумковий контроль: захист звітів по модулях практики, комплексна оцінка польових матеріалів, презентація результатів досліджень

Форми контролю

Форми поточного контролю: усні відповіді на питання під час польових робіт, польові записи в індивідуальному щоденнику, письмовий реферат та усні доповіді про природні та культурні об’єкти маршруту загальногеографічної практики.

Форма підсумкового контролю: залік в усній формі із захистом колективних звітів та презентації до них по кожному змістовому модулю.

Основою для зарахування заліку є дві форми звітності. Перша – поточна – польовий щоденник, який заповнюється індивідуально. Друга – завершальна – бригадний звіт, який складається під час камеральних робіт.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, де враховуються результати поточного, модульного та підсумкового контролю.

За виконання поточної роботи під час проходження практики здобувач може отримати максимум 60 балів. За перший змістовий модуль здобувач може отримати максимальну 10 балів, за другий – 10, за третій – 10 балів, за четвертий – 10 балів, за п’ятий – 20 балів.

Підсумковий контроль (залік) – 40 балів.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (самостійна робота)															Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5			40	100
Т	Т	Т	Т	Те	Те	Т	Т	Те	Т	Т	Т	Т	Т	Т		
е	е	е	е	ма.	ма	е	е	ма	е	е	е	е	е	е		
м	м	м	м	2.	3.	м	м	3	м	м	м	м	м	м		
а	а	а	а			а	а		а	а	а	а	а	а		
1		3	1			1	2		1	2	3	1	2	3		

2	6	2	2	6	2	2	6	2	2	6	2	4	12	4	40	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	----	-----

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	<i>Відмінно:</i> повне та глибоке володіння теоретичним матеріалом усіх модулів практики; бездоганне виконання всіх польових досліджень із застосуванням правильної методики; самостійне та творче виконання завдань, ініціативність під час досліджень; точне ведення польової документації без помилок; відмінна якість камеральної обробки результатів спостережень; глибокий аналіз та узагальнення отриманих даних з встановленням причинно-наслідкових зв'язків; звіт оформлений бездоганно, містить повний обсяг інформації, висновки аргументовані; вільне володіння термінологією та вміння захистити результати практики
	B (80-89)	<i>Дуже добре:</i> достатньо повне володіння теоретичним матеріалом модулів практики; правильне виконання польових досліджень з дотриманням методики; самостійне виконання завдань з незначними консультаціями керівника; загалом точне ведення польової документації з окремими несуттєвими недоліками; якісна камеральна обробка результатів з незначними неточностями; грамотний аналіз та узагальнення даних; звіт оформлений правильно, висновки обґрунтовані, є незначні недоліки у структурі; впевнений захист результатів практики
Зараховано	C (70-79)	<i>Добре:</i> достатнє володіння теоретичним матеріалом з окремими прогалинами; виконання польових досліджень з дотриманням основної методики, але з певними неточностями; виконання завдань під керівництвом з періодичними консультаціями; ведення польової документації з помітними недоліками, які не впливають на загальний результат; камеральна обробка результатів виконана з помилками, що не є критичними; поверхневий аналіз окремих отриманих даних; звіт оформлений з порушенням окремих вимог, висновки недостатньо аргументовані, захист результатів з окремими труднощами у поясненнях
	D (60-69)	<i>Задовільно:</i> неповне володіння теоретичним матеріалом, значні прогалини в знаннях; виконання польових досліджень з порушенням методики, наявність суттєвих помилок; виконання завдань лише під постійним контролем керівника; ведення польової документації з численними недоліками та помилками; камеральна обробка результатів виконана з значними помилками; фрагментарний аналіз даних без встановлення зв'язків; звіт оформлений з порушенням вимог, висновки слабко аргументовані або відсутні; труднощі при захисті результатів, невпевненість у відповідях
Зараховано	E (50-59)	<i>Достатньо:</i> фрагментарні знання теоретичного матеріалу, значні прогалини; виконання польових досліджень з грубими порушеннями методики; неспроможність самостійно виконувати завдання навіть під керівництвом; польова документація ведеться неакуратно, з численними помилками та пропусками; камеральна обробка виконана частково або з критичними помилками; відсутність аналізу та узагальнення даних; звіт неповний, оформлений з грубими порушеннями вимог; невпевнений захист, нездатність пояснити результати досліджень

Не зараховано	FX (35-49)	<i>(Незадовільно) з можливістю повторного складання:</i> незнання основного теоретичного матеріалу модулів практики; невиконання або виконання з грубими помилками більшості польових досліджень; відсутність навичок роботи з обладнанням та інструментами; польова документація не ведеться або ведеться з грубими порушеннями; камеральна обробка не виконана або виконана невірно; повна відсутність аналізу результатів; звіт не відповідає вимогам або відсутній; неспроможність захистити результати практики, незнання базових понять
	F (1-34)	<i>(Незадовільно) з обов'язковим повторним курсом:</i> повна відсутність знань теоретичного матеріалу; невиконання польових досліджень; відсутність польової документації; відсутність камеральної обробки результатів; звіт не поданий або поданий у неприйнятному вигляді; систематичні пропуски занять без поважних причин; відмова від виконання завдань практики; повна неспроможність до захисту результатів

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень здобувачів освіти

1. Які основні системи координат використовуються в топографії та їх практичне застосування?
2. Як здійснюється перехід від геодезичних координат до прямокутних координат Гауса-Крюгера?
3. Поясніть принцип роботи теодоліта та послідовність його юстування в польових умовах.
4. Опишіть методику прокладання теодолітного ходу та вимоги до його точності.
5. Як обчислюється кутова нев'язка теодолітного ходу та яка її допустима величина?
6. Опишіть технологію тахеометричної зйомки рельєфу та вибір характерних точок.
7. Як здійснюється камеральна обробка результатів теодолітної зйомки?
8. Поясніть методику нівелювання та обчислення висот точок.
9. Які основні джерела помилок при топографічних зйомках та способи їх мінімізації?
10. Як визначити площу ділянки за результатами теодолітної зйомки?
11. Опишіть правила побудови горизонталей на топографічному плані.
12. Як правильно застосовувати топографічні умовні знаки при оформленні планів?
13. Назвіть основні діагностичні ознаки мінералів та методи їх визначення в польових умовах.
14. Опишіть класифікацію магматичних гірських порід за хімічним складом та структурою.
15. Які характерні ознаки осадових порід та умови їх формування?
16. Поясніть процеси метаморфізму та типи метаморфічних порід.
17. Як визначити твердість мінералів за шкалою Мооса в польових умовах?

18. Що таке стратиграфічна колонка та як вона складається?
19. Опишіть методику вимірювання елементів залягання гірських порід.
20. Які типи тектонічних порушень можна спостерігати у відслоненнях?
21. Поясніть принципи відносного віку гірських порід.
22. Як здійснюється геологічне картування ділянки місцевості?
23. Опишіть методику складання детального опису геологічного відслонення.
24. Як правильно відбирати та маркувати зразки гірських порід?
25. Морфологія та діагностика ґрунтів
26. Назвіть основні морфологічні ознаки ґрунтів та методи їх опису.
27. Поясніть систему індексації генетичних горизонтів ґрунту.
28. Як визначити механічний склад ґрунту польовим методом?
29. Опишіть ознаки оглеєння ґрунтів та умови їх формування.
30. Які новоутворення можна спостерігати в ґрунтових профілях та їх значення?
31. Охарактеризуйте основні типи ґрунтів України за сучасною класифікацією.
32. Поясніть закономірності зміни ґрунтів залежно від рельєфу місцевості.
33. Як впливає материнська порода на формування ґрунтового профілю?
34. Опишіть особливості ґрунтоутворення в різних кліматичних умовах.
35. Які фактори впливають на родючість ґрунтів та як її оцінити?
36. Опишіть технологію закладання та опису ґрунтового розрізу.
37. Як правильно відбирати ґрунтові зразки для лабораторного аналізу?
38. Поясніть методику вимірювання швидкостей течії річки гідрометричною вертушкою.
39. Як здійснюється промір глибин та побудова поперечного профілю річки?
40. Опишіть методи обчислення витрати води та їх точність.
41. Що таке гідравлічний радіус та як він впливає на характеристики потоку?
42. Поясніть організацію спостережень за рівнем води.
43. Як визначити морфометричні характеристики річкового басейну?
44. Опишіть типи річкових русел та фактори їх формування.
45. Поясніть взаємозв'язок між рівнями та витратами води в річці.
46. Які фактори впливають на водний режим річок різних географічних зон?
47. Як оцінити екологічний стан водного об'єкта за гідрологічними показниками?
48. Опишіть методику побудови кривої витрат.
49. Як розрахувати середню швидкість течії на гідрометричному створі?
50. Охарактеризуйте геологічну будову та тектоніку Українських Карпат.
51. Опишіть особливості рельєфу Карпат та сучасні екзогенні процеси.
52. Поясніть закономірності кліматичних умов гірських територій.
53. Як формується гідрографічна мережа в гірських умовах?
54. Охарактеризуйте вертикальну зональність ґрунтів у Карпатах.
55. Опишіть висотну поясність рослинності Українських Карпат.

56. Які ендемічні види флори та фауни характерні для Карпатського регіону?
57. Поясніть особливості функціонування гірських екосистем.
58. Як впливає антропогенна діяльність на природні комплекси Карпат?
59. Опишіть систему природоохоронних територій Українських Карпат.
60. Оцініть рекреаційний потенціал Українських Карпат та перспективи його використання.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (протокол №16 від 25 листопада 2024 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

- робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною практикою;
- проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів) та курсів, що проводяться на платформі Coursera та інших фахових платформах.

Результати зараховуються для відповідних тем чи окремих модулів цієї навчальної практики у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Буковинськими Карпатами та Передгір'ям : путівник наукової екскурсії конференції «Еволюція та антропогенізація ландшафтів передгірських та гірських територій» (31 травня – 2 червня 2012 р.) / О. В. Киналь, М. М. Проскурняк, Б. Т. Рідуш, П. І. Чернега ; за ред. В. П. Круля. Чернівці : Букрек, 2012. 32 с. Режим доступу: <https://terra.chnu.edu.ua/bukovynski-karpaty-relyef-i-klimat-putivnyk/>
2. Буковинські Карпати : рельєф і клімат : путівник / Д. Холявчук, Я. Поп'юк, У. Костюк, І. Годзінська // Рельєф і клімат : матеріали II Міжнар. конф. (26–28 вересня 2018 р.). 2018. С. 111–134.
3. Від Черну до Хотина : ретроспективна географія Буковинсько-Бесарабського Придністер'я : путівник польової екскурсії наукового семінару «Історична географія в Україні», м. Чернівці, 21–22 вересня 2023 р. / Б. Рідуш, С. Кирилюк, О. Киналь ; за ред. В. П. Круля. Чернівці, 2023. Режим доступу: <https://terra.chnu.edu.ua/vid-chernu-do-hotyna-retrospektyvna-geografiya-bukovynsko-besarabskogo-prydnisterya/>
4. Географічна енциклопедія України : в 3 т. / за ред. О. Маринича. Київ : УРЕ ім. М. Бажана, 1989–1993.
5. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології : підручник. Київ : Знання, 2014.

6. Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія : геохімічний аспект : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2002. 272 с.
7. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство : теорія і практика : навч. посіб. Чернівці : Наші книги, 2009. 312 с.
8. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України : монографія. Вінниця : Арбат, 2009. 292 с.
9. Денисик Г. І. Лісополе України. Вінниця : Тезис, 2001. 284 с.
10. Екологічні проблеми Буковини / за ред. В. П. Коржика. Чернівці : Зелена Буковина, 2002. 168 с.
11. Загальногеографічна міжзональна практика : навч.-метод. посіб. / уклад. С. Ф. Благодир, О. І. Вісьтак, Я. Є. Івах та ін. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 70 с.
12. Загальногеографічна практика : організація, методи й маршрути : метод. реком. / уклад. Д. І. Холявчук, М. М. Проскурняк. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2017. 76 с.
13. Історико-географічні об'єкти Буковинсько-Бессарабського Придністер'я : путівник польової екскурсії конференції «Історична географія та історія географії» (10 жовтня 2009 р.) / Б. Т. Рідущ, О. В. Киналь, В. П. Круль, В. П. Коржик, С. М. Кирилюк. Чернівці, 2009. 16 с.
14. Карпатський біосферний заповідник. Офіційна сторінка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cbr.nature.org.ua/res_u.htm
15. Карпатський національний природний парк. Загальні відомості [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.yaremcha.com.ua/knpp.html>
16. Киналь О., Крогулець Е. Гідрокліматичні особливості зволоження територій. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В. С., 2009. 108 с.
17. Киналь О., Крогулець Е., Грузинський Т. Моделювання природних систем. Агрокліматичні властивості території Чернівецької області в аспекті регіональних змін клімату на початку ХХІ століття. Варшава ; Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В. С., 2011. Т. 1. 156 с.
18. Клімат України / за ред. В. М. Ліпінського. Київ : Вид-во Раєвського, 2003. 343 с.
19. Коржик В. П. Буковина для всіх. Маршрутами екотуризму : довідник-путівник. Чернівці : Зелена Буковина, 2002. 122 с.
20. Круглов І. Трансдисциплінарна геоекологія : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 292 с.
21. Літня польова ґрунтознавчо-біогеографічна практика: навчально-методичний посібник / Аріон О.В., Удовиченко В.В. К.: Видавничо поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 176 с.
22. Лозинський В. В.. Топографічна практика. Навчально-методичний посібник. Львів, 2013. 104 с.
23. Польова практика з геології : методичні вказівки [студ. географ. ф-ту] / Вовк О. П., Десятник В., Володимирович., Курепа Я. С. Сергійович. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2024, 55 с.
24. Природа Чернівецької області / за ред. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1978. 158 с.
25. Самойленко В. М., Діброва І. О. Природничо-географічне моделювання : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2019.
26. Середнє Придністров'я / наук. ред. Г. І. Денисик. Вінниця : Теза, 2007. 431 с.
27. Холявчук Д. І. Регіональна кліматологія : навч. посіб. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 168 с.

Допоміжна

28. Холявчук Д. (2022). Клімат Покутсько-Буковинських Карпат і Передкарпаття у другій половині XIX ст. – на початку XX ст. *Науковий вісник Чернівецького університету : Географія*, 839, 69-81. <https://doi.org/10.31861/geo.2022.839.69-81>
29. Холявчук, Д. І. (2023). Мінливість біокліматичних поясів Карпат: нуклеарна конфігурація ландшафтів у динаміці. *Ландшафтознавство*, 4(2), 33–44. <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2023-4-33-44>
30. Холявчук, Д. І., Талабан О.П. (2023). Топоклімати Середнього Придністер'я за даними цифрових метеостанцій Davis. *Науковий вісник ХДУ, Серія Географічні науки*, 19, 53-63. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2023-19-6>.
31. Холявчук, Д., & Марко, І. (2023). Мінливість тривалості сонячного сьйва на теренах Західної України. *Науковий вісник Чернівецького університету : Географія*, (845), 52-64. <https://doi.org/10.31861/geo.2023.845.52-64>
32. Cebulska, M., & Kholiavchuk, D. (2022). Variability of meteorological droughts in the polish and the Ukrainian Carpathians, 1984–2015. *Meteorology and Atmospheric Physics*, 134(1), 17. <https://doi.org/10.1007/s00703-021-00853-7> (
33. Hefferan, K. P., N. C. Heywood, and M. E. Ritter. 2002. Integrating field trips and classroom learning into a Capstone undergraduate research experience. *Journal of Geography* 101 (5): 183–190.
34. Hoalst–Pullen, N., and J. D. Gatrell. 2011. Collaborative learning and interinstitutional partnerships: An opportunity for integrative fieldwork in geography. *Journal of Geography* 110 (6): 252–263.
35. Hupy, J. P. 2011. Teaching geographic concepts through fieldwork and competition. *Journal of Geography* 110 (3): 131–135
36. Hutchinson, S.M., Hurrell, E.R., Borysenko, K., Popov, V., **Kholiavchuk, D.** & Popiuk, Y. (2024). Resilient education: The role of digital technology in supporting geographical education in Ukraine. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2024;00:e12728. <https://doi.org/10.1111/tran.12728>
37. Kent, M., D. D. Gilbertson, and C. O. Hunt. 1997. Fieldwork in geography teaching: A critical review of the literature and approaches. *Journal of Geography in Higher Education* 21 (3): 313–332.
38. Kholiavchuk, D., Cebulska, M. (2016). Variability of the highest monthly precipitation in the area of Ukrainian and Polish Carpathian Mountains in the years 1984–2013. *Future of the Carpathians: Smart, Sustainable, Inclusive. Conference abstracts. Forum Carpaticum 2016, September 28 – 30, 2016, Bucharest, Romania*. 99–100
39. **Kholiavchuk, D.**, Gurgiser, W., & Mayr, S. (2024). Carpathian Forests: Past and Recent Developments. *Forests*, 15(1), 65. <https://doi.org/10.3390/f15010065>.
40. **Kholiavchuk, D.**, & Cebulska, M. (2019). The highest monthly precipitation in the area of the Ukrainian and the Polish Carpathian Mountains in the period from 1984 to 2013. *Theoretical and Applied Climatology*, 138, 1615-1628. <https://doi.org/10.1007/s00704-019-02910-z>
41. Krakowka, A. R. 2012. Field trips as valuable learning experiences in geography courses. *Journal of Geography*, 111:6, 236–244. DOI: 10.1080/00221341.2012.707674
42. Lane, S. N. 2016. Slow science, the geographical expedition, and Critical Physical Geography. *The Canadian Geographer / Le Géographe Canadien* 61(1): 84-101. doi:10.1111/cag.12329

Інформаційні ресурси

1. Карта ґрунтів України. <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy>
2. Карти України. <https://geomap.land.kiev.ua/obl-0.html>

- Карта корисних копалин України. <https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/deposits.pdf>
- Топографічні карти України та українських гірських систем. https://geoknigi.com/view_map.php?id=3

Бази даних:

- National Forest Inventory (NFI) <https://nfi.lisproekt.gov.ua/en/rs-inventory/>
- Climate data for cities worldwide. Climate-data.org. URL: <https://en.climate-data.org/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності в Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича регламентується такими нормативними документами:

- Правила академічної доброчесності (від 28 листопада 2016, протокол № 12)
- Етичний кодекс (від 29 травня 2023, протокол № 5)
- Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (від 02 вересня 2024, протокол № 12)

Політика щодо термінів виконання робіт та перескладання	Звітні матеріали, які здані пізніше встановлених поточних термінів виконання робіт без поважних причин, не оцінюються. Перескладання рубіжних контролів (модулів) відбувається за дозволом викладача за наявності документів, що підтверджують поважні причини
Політика академічного плагіату, фальсифікації і фабрикації	При підготовці звітних матеріалів необхідно дотримуватись “Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату”. У випадку виявлення порушень звіти не оцінюватимуться
Політика щодо відвідування	Відвідування практики є обов’язковим. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, академічна мобільність) навчання може відвідуватись індивідуально у формі онлайн